

Gemeente
West
Maas en
Waal

Preventie- en Handhavingsplan Alcohol

Gemeente West Maas en Waal

2025-2028

Gemeente West Maas en Waal

Aanleiding

Met dit Preventie- en Handhavingsplan Alcohol geeft de gemeente West Maas en Waal invulling aan een wettelijke taak (artikel 43a) in de uitvoering van de Alcoholwet. Deze wet regelt verstrekking van alcoholhoudende dranken en beschermt onze jeugd (tot 18 jaar) tegen de negatieve effecten van alcohol op gezondheid en veiligheid.

In het Nationaal Preventieakkoord zijn specifieke doelstellingen opgenomen voor jongeren. Het drinken onder de 18 jaar moet afnemen van 45% naar 25% in 2040 en het uiteindelijke doel is om tot 0% alcoholgebruik te komen onder de 18 jaar (Nationaal Preventieakkoord, 2020). De doelstellingen in dit Preventie- en Handhavingsplan sluiten zoveel mogelijk op deze doelstellingen aan.

Alcoholgebruik onder jongeren	2015	2019	2023
Nederland	35%	32%	39%
Regio Gelderland- Zuid	39%	34%	32%
Gemeente West Maas en Waal	47%	47%	42%

De Alcoholwet (artikel 43a) schrijft voor dat gemeenten een Preventie- en Handhavingsplan Alcohol opstellen dat beleid bevat voor zowel de preventie van alcoholgebruik onder jongeren, als de handhaving van de wet. Hiermee wil de wetgever stimuleren dat gemeenten actief nadenken over en uitvoering geven aan het verbinden van de beleidsterreinen Volksgezondheid (voorlichting/educatie en bewustwording) en Openbare Orde en Veiligheid (regelgeving en handhaving) als het gaat om alcoholpreventie.

Landelijk wordt al veel aandacht besteed aan alcoholpreventie. Denk hierbij aan de NIX-campagne. Het Preventie- en Handhavingsplan Alcohol is bedoeld om op lokaal niveau (beleids-) maatregelen te treffen als aanvulling op de landelijke campagnes.

Waarom is een Preventie- en Handhavingsplan Alcohol belangrijk?

Alcohol is niet zomaar een consumentenproduct. Regelmatig zijn er in Nederland nog verkeersongelukken met dodelijke afloop, waarbij de chauffeurs hadden gedronken. De slachtoffers, maar ook de veroorzakers, dragen de gevolgen levenslang met zich mee. Daarom is het belangrijk om verantwoord alcoholgebruik blijvend aandacht te geven, ook voor volwassenen (ouders). Want voor hen is het drinken van alcohol vaak normaal: 'kom, we gaan een borrel drinken' of 'laten we gezellig een wijntje nemen'.

Gemeente West Maas en Waal

Voor jongeren en jongvolwassenen zijn de risico's van alcoholgebruik groter dan voor volwassenen. Niet alleen zijn de acute gevolgen voor hen vaak ernstiger – zij raken bijvoorbeeld eerder bewusteloos en kunnen onder invloed over hun seksuele grenzen heen gaan – maar ook heeft drinken op jonge leeftijd gevolgen voor de lange termijn. Denk aan verstoring van de hersenontwikkeling en een grotere kans op verslavingsproblemen. Agressief en asociaal gedrag komt bovendien vaker voor bij jongeren die drinken dan bij hun niet drinkende leeftijdgenoten.

Uit de landelijke onderzoeken blijkt dat er, sinds 2015, een stagnatie is in de daling van alcoholgebruik onder scholieren tussen de 12 en 18 jaar. Bovendien is er een flinke groep jongeren en jongvolwassenen die binge drinkt en zit er zowel bij verstrekkers als bij ouders ruimte voor versterking van hun verantwoordelijkheid en preventieve rol.

Uit de cijfers van de GGD Gezondheidsmonitor jeugd 2023 scoort onze gemeente t.o.v. gemeenten in de regio hoog op de vraag hoeveel % van de jongeren (12-16 jaar) de laatste 4 weken 5 of meer alcoholische drankje (binge) hebben gedronken.

	2015	2019	2023
Gelderland- Zuid	24%	21%	19%
Gemeente West Maas en Waal	36%	34%	32%

Wij realiseren ons dat dit plan als betuttelend kan worden ervaren. In onze gemeente is het drinken van alcohol op jonge leeftijd niet ongebruikelijk en ouders staan dit vaak ook toe: 'dat deden we zelf ook toen we jong waren'. Ook kan het gevoel ontstaan dat tegenwoordig niks meer mag.

Toch is het belangrijk aandacht aan dit onderwerp te besteden. Naast de voor zich sprekende cijfers uit de GGD Gezondheidsmonitor Jeugd 2023, krijgen we ook signalen van politie, jongerenwerk en inwoners over zorgelijk alcoholgebruik onder jongeren. Het is net als bij roken: een omslag in het denken kost tijd.

Sommige groepen jongeren (en jongvolwassenen) lopen een groter risico op problematisch alcoholgebruik. Het gaat bijvoorbeeld om kinderen van ouders met een verslaving of psychische problematiek en kinderen met een licht verstandelijke beperking.

Voldoen aan beleid en regelgeving

Artikel 43a van de Alcohoolwet regelt waaraan het preventie- en handhavingsplan moet voldoen. Hierin is het volgende geregeld:

1. De gemeenteraad stelt elke vier jaar een preventie- en handhavingsplan vast.

Gemeente West Maas en Waal

2. Het plan bevat de hoofdzaken van het beleid gericht op alcoholpreventie, met name onder jongeren, en de handhaving van de wet.
3. In het plan wordt in ieder geval aangegeven:
 - a. Wat de doelstellingen zijn;
 - b. Welke acties worden ondernomen om alcoholgebruik, met name onder jongeren te voorkomen;
 - c. De wijze waarop het handhavingsbeleid wordt uitgevoerd en welke handhavingsacties worden ondernomen;
 - d. Welke resultaten minimaal behaald dienen te worden.

Met dit Preventie- en Handhavingsplan voldoen we aan de gestelde eisen vanuit het Rijk.

We doen het niet alleen

Het alcoholpreventie- en handhavingsplan is door de regio Rijk van Nijmegen gezamenlijk opgesteld. Er wordt regionaal samengewerkt met een lokaal accent. We blijven in de toekomst regionaal verschillende acties oppakken. Hier lees je meer over bij het thema 'We werken regionaal waar mogelijk en lokaal waar nodig'.

Resultaten en thema's

Het doel is om het alcoholgebruik in onze gemeente te verminderen door in te zetten op handhaving en preventie. We willen vooral inzetten op jongeren: onder 18 drinkt niemand, na 18 jaar zetten we in op bewustwording.

Gezien de bezuinigen die mogelijk plaats moeten vinden door het 'ravijnjaar' waar gemeenten op stevenen, hebben we de concrete resultaten niet te groot gemaakt. Zo blijven ze realistisch! Mochten er omstandigheden zijn waardoor we dit plan moeten aanpassen, zullen we dat doen.

We benoemen drie concrete resultaten:

- Afname van alcoholgebruik onder de 18 jaar met de focus op klas 2. In 2026 heeft maximaal 48% (nu 53%) in klas 2 ooit alcohol gedronken en 18% (nu 23%) in de laatste 4 weken.
- Afname van alcoholgebruik onder de 18 jaar met de focus op klas 4. In 2026 heeft maximaal 81% (na 86%) in klas 4 ooit alcohol gedronken en 62% (nu 67%) in de laatste 4 weken.
- Afname van dronkenschap bij jongeren. Nu is 37% van de minderjarigen ooit dronken of aangeschoten geweest. In 2026 is dit percentage lager dan 32%.

Gemeente West Maas en Waal

- Toename van naleving op wetgeving verkoop alcohol door verkooppunten. Dit percentage ligt boven de 60% in het volgende Mysteryshop onderzoek (nu: 54,5%).

De behaalde resultaten toetsen we periodiek. Hiervoor hebben we 2 meetinstrumenten: Het Mysteryshop onderzoek (lees verder bij 'we werken regionaal waar mogelijk en lokaal waar nodig') en de Gezondheidsmonitor van de GGD. Zie in bijlage 1 de percentages over alcoholgebruik onder kinderen/ jongeren uit de laatste Gezondheidsmonitor (2023). In bijlage 2 lees je de resultaten van het Mysteryshop onderzoek in 2022.

Over vier jaar koppelen we in een nieuwe versie Preventie- en Handhavingsplan Alcohol terug of de resultaten zijn behaald.

Om bovengenoemde doelstellingen te halen zetten we in op 3 thema's met verschillende concrete acties. Dit zijn:

- Educatie, ondersteuning en vroeg signalering
- Handhaving
- We werken regionaal waar mogelijk en lokaal waar nodig.

Thema 1: Educatie, ondersteuning en vroeg signalering

IrisZorg heeft als instelling voor verslavingszorg de deskundigheid/expertise voor alcoholpreventie. Iriszorg heeft hier jaarlijks uren voor.

Actie 1: Jaarlijks bespreken we met Iriszorg waarop in te zetten.

Iriszorg zet (eventueel samen met de GGD) in op 3 groepen:

- Alcoholverstrekkers: Om alcoholverstrekkers te helpen bij het naleven van de regels biedt Iriszorg face-to-face trainingen aan.
- Scholen: Iriszorg en de gezondheidsmakelaars School en Jeugd van de GGD Gelderland-Zuid gaan in gesprek met scholen hoe ze zo effectief mogelijk aan alcoholpreventie kunnen werken. Dit is onderdeel van het programma Gezonde School, genaamd 'Helder op school'. Door de schoolomgeving en alle school gerelateerde activiteiten alcoholvrij te houden ondersteunt het onderwijs NIX18 en de norm dat alcoholgebruik niet vanzelfsprekend is. Alle voortgezet onderwijs scholen uit de regio zijn aangesloten bij Helder op school. Er is een gezamenlijke aanpak.
- Ouders: Via verschillende kanalen van Iriszorg en de GGD krijgen ouders voorlichting over alcohol- en uitgaanopvoeding. Dit gebeurt via (online) ouderavonden, binnen

Gemeente West Maas en Waal

een pubercursus/ pubercarrousel of het bezoek aan websites zoals www.hoepakijdataan.nl en www.helderopvoeden.nl.

Actie 2: De gemeente communiceert actief over deze activiteiten via hun (social media) kanalen.

Met deze activiteiten vergroot Iriszorg de kennis over en bewustwording van de invloed van alcohol op de gezondheid van jongeren. Daarnaast is er aandacht voor het verschuiven van de sociale norm met betrekking tot de verhoogde leeftijdsgrens én het draagvlak voor de nieuwe Alcoholwet.

Het jongerenwerk van Sociom heeft geen jongerencentra in de gemeente West Maas en Waal. Wel doen zij ambulante jongerenwerk: zij 'lopen' routes door de dorpen om in contact te komen met onze jongeren. Ook is jongerenwerk aanwezig op de scholen in onze gemeente.

Actie 3: Dit thema bespreken we bij de jaarlijkse opdracht voor het jongerenwerk.

Actie 4: Jongerenwerk geeft voorlichting over alcohol- en drugsgebruik wanneer dit nodig is én de jongeren hiervoor open staan. Dit doet het jongerenwerk, indien nodig, samen met Iriszorg. Samen wordt uitgezocht hoe hier vorm aan te geven. Halt kan hierin ook een rol spelen.

Actie 5: Het jongerenwerk en Iriszorg hebben nauw contact op casusniveau. Als het jongerenwerk zich zorgen maakt over het alcoholgebruik van een jongere wordt Iriszorg ingeschakeld.

Actie 6: alle betrokken partijen werken nauw samen om extra aandacht te geven aan landelijke publiekscampagnes op dit thema, bijvoorbeeld NIX18 of NIXzonderID.

Thema 2: Handhaving

In de gemeente West Maas en Waal wordt het toezicht op de Alcoholwet uitgevoerd door de boa. 1x per 4 jaar verricht Bureau Objectief met mysterykids controles in horeca- inrichtingen in onze gemeente.

Actie 7: De accenten voor de handhaving worden opgenomen in het Uitvoeringsprogramma toezicht en handhaving. We kunnen dan eventueel een specifieke branche (horeca, sportvereniging of evenement) benoemen om extra op in te zetten.

De capaciteit om te handhaven op deze wetgeving is, gezien de diversiteit aan taken van de boa, laag. Om deze reden zal handhaving vooral signaal gestuurd plaats vinden.

Gemeente West Maas en Waal

De volgende controles worden uitgevoerd:

- Basiscontroles: Onder de basiscontroles vallen de vergunningscontroles van horecabedrijven; slijterijen en paracommerciële horecabedrijven (sportverenigingen, jongerencentra, dorpshuizen etc.) met een vergunning zoals bedoeld in artikel 3 van de Alcoholwet.
- Hotspotcontroles: Deze controles zijn bedoeld om met name de naleving te controleren bij alcoholverkooppunten waar veel jongeren komen en waar de naleving van de leeftijdsgrenzen voor de verkoop van alcohol aan jongeren een risico is.
- Leeftijdscntroles evenementen: Aanvullend is er speciale aandacht voor evenementen waarvoor een ontheffing ex artikel 35 Alcoholwet is afgegeven en voor evenementen waarvoor geen ontheffing is afgegeven, maar die wel een risico opleveren voor de verkoop van alcohol aan jongeren.
- Controle drankgebruik onder 18 voor publiek toegankelijke ruimten: Het laatste controlemiddel is de controle op artikel 45 van de Alcoholwet. Het is op grond van dit artikel voor jongeren onder de 18 jaar verboden om op voor het publiek toegankelijke plaatsen alcoholhoudende drank aanwezig te hebben of voor consumptie gereed te hebben. Een voorbeeld hiervan zijn de jeugd ontmoetingsplaatsen in onze gemeente.

HALT

Wanneer jongeren met alcohol worden betrapt, kunnen ze door de politie of boa worden verwezen naar Halt. Samen met de jongere en ouders praten ze over de situatie en wordt er gezocht naar een oplossing voor het alcoholgebruik. De jongere krijgt leeropdrachten over alcoholgebruik, waarin hij reflecteert op de gevolgen van het gedrag voor zichzelf en anderen. Als de Halt- medewerker denkt dat een jongere verslaafd is, kan deze in overleg met ouders en de jongere worden doorverwezen voor verdere hulp.

Actie 8: Bij evenementen en feesten kan de gemeente tijdelijk een Halt- loket inzetten. Medewerkers van Halt zijn dan tijdens het evenement aanwezig. Wanneer de jongere door de politie of boa staande wordt gehouden voor alcoholgebruik, gaat de Halt- medewerker met de jongere en de ouders in gesprek en start het Halt- traject. De gemeente West Maas en Waal zet het Halt- loket jaarlijks in bij een evenement in de gemeente.

Thema 3: We werken regionaal waar mogelijk en lokaal waar nodig

We voeren regionaal (alle gemeenten binnen de regio Rijk van Nijmegen) het Mysteryshop onderzoek uit (1x per 4 jaar). Wat is een Mysteryshop onderzoek? Bij dit onderzoek ga je met jongeren onder de 18 jaar naar verschillende locaties waar alcohol wordt verkocht en/of geschonken. Denk aan o.a. de horeca, bij voetbalverenigingen en de supermarkt.

**Gemeente
West
Maas en
Waal**

Vervolgens bestelt een minderjarige (16 of 17 jaar) een alcoholisch drankje. Krijgt de minderjarige dit? Dan wordt de wet- en regelgeving niet nageleefd.

In 2022 is een Mysteryshop onderzoek uitgevoerd. Uit dit onderzoek blijkt dat de wet- en regelgeving regelmatig onvoldoende wordt nageleefd in de gemeente West Maas en Waal: dit is maar in 54,5% van de bezoeken het geval. Vooral de sportkantines en cafetaria's scoren slecht: hier wordt maar 37,5% respectievelijk 16,7% nageleefd.

Positieve uitzondering! De slijterijen en supermarkten scoren maar liefst 100% op de naleving van de wet- en regelgeving.

Dit onderzoek willen we medio 2026/ 2027 herhalen om de effecten van onze maatregelen te kunnen meten en dit mee te nemen in het nieuwe preventie- en handavingsplan alcohol. Door dit regionaal op te pakken kunnen we cijfers goed vergelijken met de buurgemeenten.

Actie 9: Er is twee keer per jaar een regionaal overleg tussen de ambtenaren Zorg, Welzijn en Jeugd en Handhaving en Openbare Orde van de regiogemeenten en IrisZorg.

Het overleg zal in het voorjaar en het najaar plaatsvinden. Iriszorg neemt hiervoor het initiatief. Hierin worden onder andere de volgende onderwerpen besproken:

- Inzet van onderzoeken zoals het Mysteryshop onderzoek en de NIX zonder ID actie;
- Goede ervaringen en actualiteiten;
- Aanpak andere drugs naast alcoholgebruik;
- Eventuele agendapunten voor het portefeuillehoudersoverleg Zorg en Veiligheid.

Gemeente
West
Maas en
Waal

Bijlage 1: Cijfers Gezondheidsmonitor GGD 2023

Alle cijfers zijn percentages.

Heb je ooit alcohol gedronken? (alleen slokjes of heel glas of meer)

	Klas 2	Klas 4	Totaal West Maas en Waal	Regio Gelderland Zuid	NL
Nee	47	14	32	44	45
Ja	53	86	68	56	55

Laatste 4 weken alcohol gedronken:

	Klas 2	Klas 4	Totaal West Maas en Waal	Regio Gelderland Zuid	NL
Nee	77	33	57	70	73
Ja	23	67	43	30	27

Veel drinkers:

	Klas 2	Klas 4	Totaal West Maas en Waal	Regio Gelderland Zuid	NL
Ooit dronken of aangeschoten geweest	17	61	37	26	25
Laatste 4 weken 5 of meer drankjes bij 1 gelegenheid (binge)	13	54	32	19	18

Gemeente West Maas en Waal

Bijlage 2: Mysteryshop onderzoek 2022

Wat is een Mysteryshop onderzoek? Bij dit onderzoek ga je met jongeren onder de 18 jaar naar verschillende locaties waar alcohol wordt verkocht en/of geschonken. Denk aan de horeca, bij voetbalverenigingen en de supermarkt. Vervolgens bestelt een minderjarige (16 of 17 jaar) een alcoholisch drankje. Krijgt de minderjarige dit? Dan wordt de wet- en regelgeving niet nageleefd.

Nalevingscijfer West Maas en Waal en regio Nijmegen*

	<i>Naleving:</i>	<i>Aantal bezoeken:</i>
<i>West Maas en Waal</i>	54,5%	22
<i>Regio Nijmegen</i>	36,1%	216

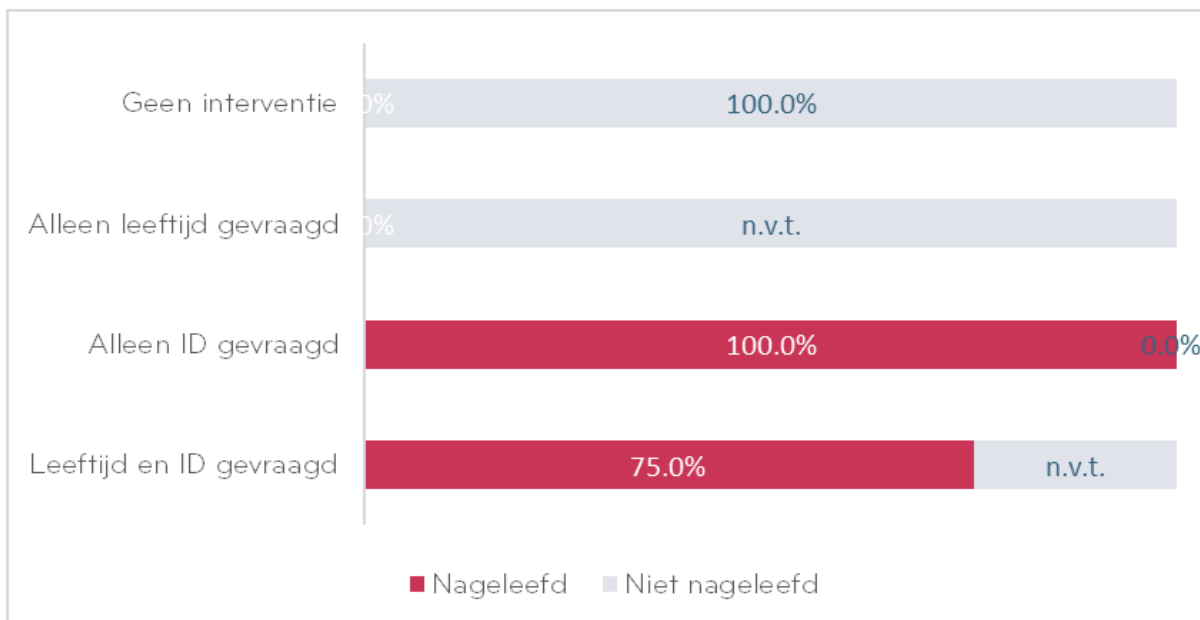
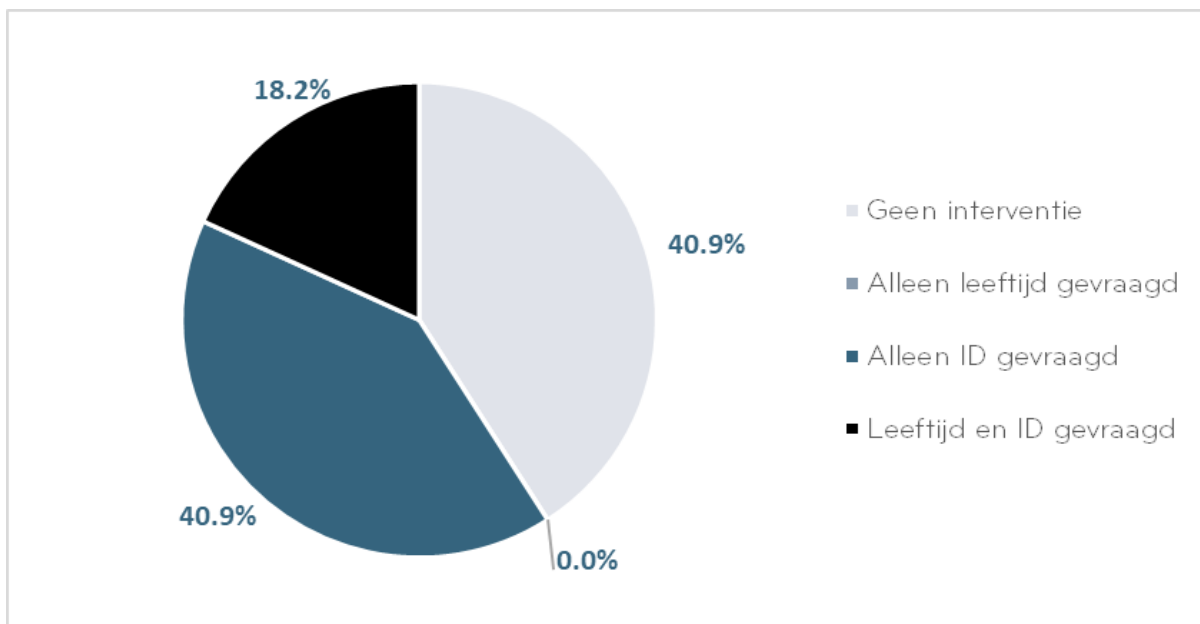
**Cijfers per gemeente zijn niet 1-op-1 te vergelijken, bijvoorbeeld omdat de ene gemeente de hotspots beter kent dan de andere gemeente.*

Interventies

- Bij 9 aankoopogingen vroeg de verkoper niet naar de leeftijd of het ID van de mysterykind (40.9%). Het mysterykind kon in alle gevallen alcoholhoudende drank kopen (100%).
- Bij 0 aankoopoging vroeg de verkoper alleen naar de leeftijd van de mysterykind (0.0%).
- Bij 9 aankoopogingen vroeg de verkoper enkel naar het ID van de mysterykind (40.9%). In alle gevallen mocht het mysterykind geen alcoholhoudende drank kopen (100.0%).
- Bij 4 aankoopogingen vroeg de verkoper zowel naar de leeftijd als naar ID (18.2%). Dit leidde in 75% van de gevallen tot naleving (75.0%).

Gemeente
West
Maas en
Waal

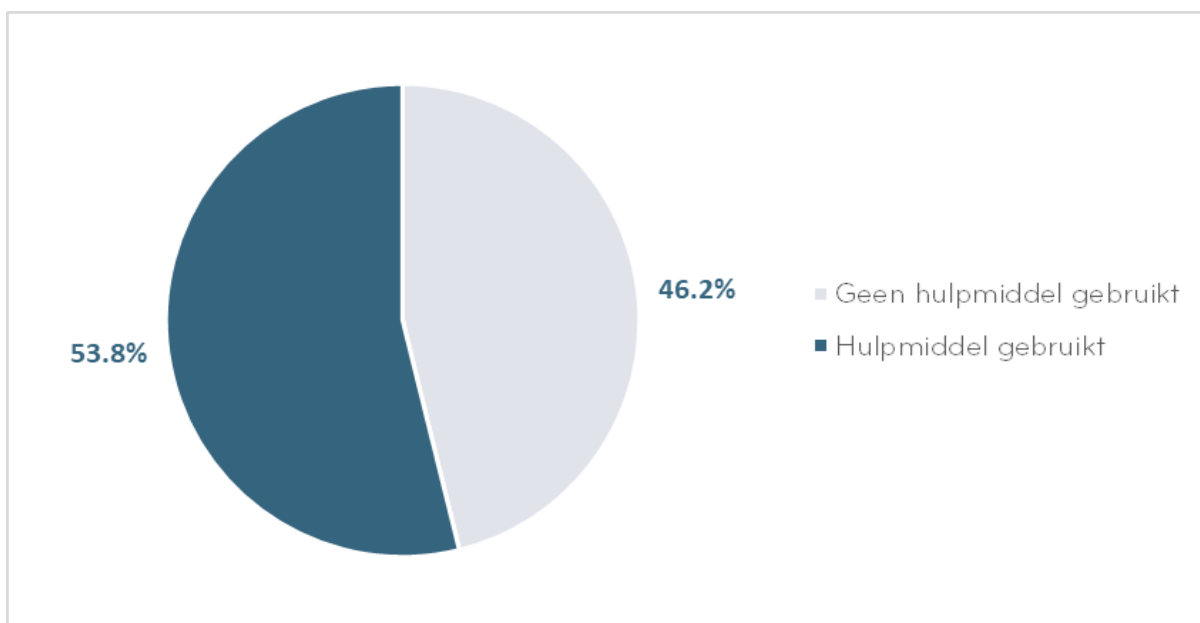
Hulpmiddelengebruik

Van de 13 keer dat er naar ID is gevraagd, is er 7 keer zichtbaar een hulpmiddel gebruikt om de geboortedatum te controleren (53.8%). Drie verkopers controleerde de leeftijd door de geboortedatum in te toetsen in het kassasysteem. In alle gevallen leidde hulpmiddelgebruik tot naleving (100.0%).

Van de 6 aankoopogingen waarbij geen hulpmiddel is gebruikt (46.2%), is er 5 keer nageleefd (83.3%).

Gemeente
West
Maas en
Waal

Verkoopkanalen

	<i>Nageleefd:</i>	<i>Niet nageleefd:</i>	<i>Aantal bezoeken:</i>
<i>Cafetaria</i>	50%	50%	6
<i>Horeca</i>	50%	50%	8
<i>Supermarkt</i>	100%	0%	2*
<i>Slijterij</i>	100%	0%	2
<i>Sportkantine</i>	16,7%	83,3%	18
<i>Totaal:</i>	-	-	36

*Supermarkten voeren zelf ook Mysteryshop onderzoeken uit.